

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 14

Заснований в 1996 році

Рівне – 2001

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць:

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 14. — Рівне, РДГУ, 2001 р. — 154 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН

Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович**

(Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович**

(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович**

(заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович**

(Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна**

(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна**

(Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна**

(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович**

(Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович**

(Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна**

(Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович**

(Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович**

(Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович**

(Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович**

(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович**

(Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович**

(заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 8 від 30.03.2001 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.

Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 06 — 5.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2001

ПЕРЕДМОВА

— А ще за допомогою чого можна зображати предмети на папері? (Креслення)
— Сьогодні на уроці активно працювали такі учні (вчитель називає окремих). Після перевірки виконаних вами завдань усім будуть виставлені оцінки.

5. Прибирання робочих місць.

Проведені в школах уроки показали, що учні добре орієнтуються в прямих та непрямих лініях, знають означення відрізка і вміють їх будувати як за допомогою лінійки, так і від руки, можуть розпізнавати геометричні фігури та креслити їх за допомогою шаблонів, володіють поняттям про симетричність фігур і лінію симетрії.

Однак вправа на побудову відрізків «на око» дає можливість зробити висновок, що в 24 % другокласників слабо розвинутий окомір, 32% учнів неточно виміряли зображені відрізки. При розмічанні геометричних фігур за допомогою шаблонів 16% дітей це зробили досить невдало, а 68 % круг назвали колом. 24% школярів провели неправильно лінію симетрії в зображених фігурах, мало хто з опитаних знає, що у квадрата їх може бути кілька, а в круга — безліч. Не всі учні знають, як позначається лінія симетрії, мало хто знає назви ліній та їх призначення при побудові креслень.

Другокласники в основному вміють користуватися шаблонами і трафаретами, можуть креслити геометричні фігури на папері в клітинку, але не володіють умінням будувати прямокутники за допомогою лінійки на нерозлінійованому папері. Їм не зрозумілі такі графічні зображення, як технічний рисунок та креслення, вони слабо орієнтуються в тому, що на них зображено.

Виявлені в учнів знання і вміння дають можливість зробити висновок, що вчителі початкових класів мало уваги звертають на графічну підготовку дітей. Ми усвідомлюємо, що цей матеріал є досить складним і за одну годину на тиждень, яка відводиться на трудове навчання, всього навчити школярів неможливо. Але вчити треба. Тим більше що вивчення геометричного матеріалу передбачене на уроках математики.

Значна частина вчителів вважають, що головне — це виготовлення учнями на кожному уроці якогось виробу. Робота за шаблонами та ще й під диктовку вчителя значно прискорює цей процес. Але виробу не можуть бути самоціллю трудового навчання. Головне завдання полягає в тому, щоб навчити дітей правильно працювати, правильно виконувати трудові операції, в тому числі й розмічання. Адже знання про лінії та відрізки, геометричні фігури та графічні зображення, уміння користуватися лінійкою, вимірювати й розмічати, читати креслення й технічні рисунки допоможуть учням у житті, в їх майбутній практичній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гукасова А. М., Фрейтаг И. П. Методика трудового обучения с практикумом в учебных мастерских. Обработка бумаги. — М.: Просвещение, 1979. — с. 22-30.
2. Журавлева А. П., Болотина Л. А. Начальное техническое моделирование. — М.: Посвещение, 1982. — с. 17-45.
3. Програми середньої загальноосвітньої школи. 1-4 (1-3) класи. — К.: Бліц, 1997. — с. 78-95, 154-186.
4. Рожнев Я. А. Методика трудового обучения с практикумом в учебных мастерских. — М.: Просвещение, 1988. — с. 69-77, 142-143.
5. Ткаченко В. Г. Элементы кресления и конструирования в начальных классах. — К.: Радянська школа, 1982. — с. 5-60.
6. Шутяк В. Г. Методика навчання трудових операцій з ручної обробки матеріалів. — Рівне, 1995. — с. 1-13.

Одержано редакцією 23.11.2000.

УДК: 371. 315. 6

О. Д. ЛІТКОВЕЦЬ

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ШЕСТИРІЧОК НА УРОКАХ “ХУДОЖНЬОЇ ПРАЦІ”

У зв'язку з очікуваним переходом школи на дванадцятирічну систему освіти виникає необхідність у розробці нових способів навчальної і виховної діяльності учнів, які б повноцінно забезпечували вікові потреби шестирічних першокласників у художньо-

мовленнєвому пізнанні довілля. Одним із навчальних предметів, який забезпечує єдність розвитку, думки, почуття і дії молодшого школяра є художня праця.

Предмет “Художня праця” забезпечений навчально-методичним комплектом: програмою, підручниками, методичними посібниками і календарними планами для вчителів. Інноваційний підхід до розробки змісту художньої праці, його структури, методики викладання відповідає принципам особистісно-орієнтованої моделі навчання.

Змістом художньої праці передбачено формотворення і декорування предметів довілля на засадах краси і доцільності. Основним є метод художніх проєктів, який включає конструювання, моделювання, макетування предметно виражених статичних форм у різних пластичних матеріалів на основі словесного і колірно-графічного образотворення. [2]. Розробка особистісно ціннісних художніх проєктів здійснюється з використанням предметно-маніпуляційних і образотворчих умінь учнів. Особливістю художньої праці є її спрямованість на розширення і поглиблення уявлень про художньо-промислове виробництво, групу пластичних мистецтв, яка включає образотворче мистецтво (живопис, скульптуру, графіку) і необразотворче мистецтво: елементи декоративно-прикладного мистецтва, дизайну, архітектурного макетування. [12].

Місце пластичних мистецтв у художній творчості (класифікація мистецтв за О.Нестеренком).

Заняття з художньої праці охоплюють сприйняття дійсності і мистецтва; практичну художню діяльність. Це в свою чергу зумовлює розвиток навичок сприйняття краси в природі, навколишній дійсності і речах створених людиною (машини, одяг, вбрання, прикраси та ін.); сприйняття та розуміння явищ художньої культури, творів мистецтва різних видів і жанрів; перенесення свого досвіду сприйняття прекрасного в інші види діяльності; розвиток зорового сприйняття, фантазії, уяви, комбінаторики; формування навичок практичної художньо-зображувальної діяльності. [1].

Зміст занять з художньої праці ще відзначається естетичною спрямованістю. Образною, художньо виразною має бути і мовленнєва діяльність, яка супроводжує трудові дії учнів, а особливо першокласників. Необхідною умовою формування у молодших школярів умінь і навичок комунікативно виправдано використовувати синтаксичні засоби у власній мовленнєвій практиці, є створення умови для збагачення мовної пам'яті учнів синтаксичними моделями, в поєднанні з художніми, що безперечно робить продуктивнішим процес розвитку художньо-мовленнєвої діяльності. [3].

Дитині з народження притаманна здатність засвоювати мову, а потім і говорити. Про це свідчить фізіологічна сформованість мозку, нервової системи, органів чуття, артикуляційного

апарату. Вже дворічна дитина починає спілкування з тими хто її оточує, за допомогою мови. (Л.С.Виготський, Ш.О.Амонашвілі). Важливим для подальшого мовлення є значуща для дитини діяльність. Виходячи з цього, передбачаємо, що українське мовлення дітей шестиліток можна розвивати в усіх видах діяльності і насамперед у найбільш близьких їм психологічним особливостям – у грі, малюванні, ліпленні, конструюванні, аплікації тощо. [8].

За Н.А.Ветаугіною, для визначення мовленнєвої діяльності, маючій чітку виражену естетичну направленість, прийнятий термін “художньо-мовленнєва діяльність дітей”. По своєму змісту ця діяльність, зв’язана з сприйняттям літературних творів і їх виконанням, включаючи розвиток початкових форм словесної творчості (придумування оповідань і казок, загадок, римування рядків), а також виразності і образності мови. [6, с.36].

У процесі різнопланової діяльності (на заняттях з групи пластичних мистецтв) у дітей формується вміння цілеспрямовано осмислювати образи творів мистецтва і навколишнього світу, вдосконалюються сенсорні вміння і навички. Учні оволодівають елементарними прийомами і методами художнього відтворення дійсності, практичними навичками роботи з різними матеріалами та інструментами. (Л.С.Коробко).

Засоби образотворчого мистецтва допомагають розвивати у дітей активне естетичне ставлення до життя і художніх творів, сприяють формуванню інтересу до художньо-творчої діяльності. [9].

Аналізуючи різні трактування науковців стосовно поняття “розвиток художньо-мовленнєвої діяльності звернемось до психологічного словника. Сенсорний розвиток дитини – це розвиток її сприйняття і формування уявлень про зовнішні властивості предметів: їх форму, колір, величину, положення у просторі, а також запах, смак і т.д. З розвитком сенсорики (від лат. senses – відчуття) у дитини з’являється можливість оволодіння естетичними цінностями в природі і суспільстві. Із сприйняття предметів і явищ навколишнього світу починається пізнання, тому сенсорні здібності є фундаментом розумового розвитку.

Сенсорні здібності – це функціональні можливості організму, які забезпечують відчуття і сприйняття людиною навколишнього світу і самої себе. У розвитку сенсорних здібностей важливе місце належить засвоєнню сенсорних еталонів. [4]

Сенсорні еталони – загально прийняті зразки зовнішніх властивостей предметів. Як сенсорні еталони кольору виступають сім кольорів спектру і їх відтінки за насиченістю, як еталони форми – геометричні фігури, величини метрична система мір т.д.

Відчуття – це відображення окремих властивостей предметів, які безпосередньо діють на органи відчуттів.

Сприйняття – цілісне відображення зовнішнього матеріального предмета чи явища, що безпосередньо діє на органи відчуттів.

Уявлення – чуттєвий образ явища чи предмета, який у цю мить не сприймається, але був сприйнятий раніше у тій чи іншій формі. На підставі таких уявлень людина може описувати властивості предмета чи явища, відсутнього у цю хвилину.

З цього слідує, що розвиток художньо-мовленнєвої діяльності дитини взаємопов’язаний з розвитком сенсорних здібностей, і найкращим середовищем розвитку для них є художня праця.

Цілеспрямований розвиток сенсорних здібностей у віці 5-7 років повинен охоплювати такі етапи:

1. Формування сенсорних еталонів стійких, закріплених у мовленні уявлень про кольори, геометричні фігури і співвідношення за величиною між кількома предметами.
2. Навчання способів обстеження предметів, а також умінь розрізняти їх форму, колір та величину і виконувати усе складніші закономірні дії.
3. Розвиток аналітичного сприйняття: вміння орієнтуватися в поєднанні кольорів, розчленовувати форму предметів, виділяти окремі вимірні величини. [4]

Сприйняття дитиною навколишнього світу тісно пов’язане з дитячою творчістю. З розвитком дитячої творчості є розвиток художньої мовленнєвої діяльності – вираження слова діяльністю (за допомогою пластичних мистецтв і художньо-промислового виробництва), та навпаки вираження діяльності словом.

Словник лексичного мінімуму з художньої праці у дітей формується ефективніше, якщо необхідні слова і словосполучення вводити у різноманітні вербально-художні тексти: девізи, ритмівки, пісні, “підказки” і “замовлення” позитивних і негативних казкових персонажів, віршовані

правила безпечної праці ручними інструментами, коментування ритмівками трудових дій, прийомів художньої обробки металів та деревини, тематичні віршовані фізкультхвилинки тощо. [11]

Таким чином, аналіз спеціальної літератури і практики приводить до висновку про недостатнє вивчення, а також необхідність розробки нових способів у розвитку художньо-мовленнєвої діяльності шестирічних першокласників на уроках художньої праці, адже сенсорні здібності є основою розумового розвитку дітей цього віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко Л.В. Художня праця. // Початкова школа. – 1993. - №9. – С. 45-51.
2. Бабенко Л.В. Про організацію навчально-виховної роботи у початкових класах у 2000-01 році. // Початкова школа – 2000. - №7. – С.3-5.
3. Бадер В. Розвиток мовлення школярів під час роботи над реченням. // Початкова школа. – 2000. - №8.-С.42-44.
4. Барштаніков О.О. Розвиток сенсорних здібностей пам'яті у дітей 5-7 років. Тернопіль: Богдан, 1998. – 70 с.
5. Бородич А.М. Методика розвитку мови дітей. М.: Просвіта, 1981. - 255 с.
6. Ветлугіна Н.А. Естетичне виховання в дитячому садку. М.: Педагогіка, 1978. – 258 с.
7. Ветлугіна Н.А. Художня творчість і дитина, М., “Педагогіка”, 1972, с.103.
8. Головать Г.Г. Розвиток українського мовлення у дошкільників. К.: Радянська школа, 1991 – 92 с.
9. Коробко С.Л. Шестирічний учень. К.: 1986. – 86 с.
10. Програми для середньої загальноосвітньої школи, 1-4 кл. К.: Освіта, 1999. –240 с.
11. Тименко В.П. Елементи поезики і художнє конструювання з паперу. // Початкова школа. – 1993.- №1. - С. 32-36.
12. Тименко В.П. Метод проектів на заняттях з художньої праці // Початкова школа. – 2000. - №8. - С.28-32.

Одержано редакцією 15.12.2000.

УДК: 371. 044. 2

М. В. КРЕТ

МУЗИЧНО-ЕТИЧНИЙ ДОСВІД ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОГО СВІТУ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

В українській культурі, зокрема в народній педагогіці, здавна жило переконання у пов'язаності музики і життя.

І сьогодні музика розглядається у вітчизняній педагогіці як дієвий чинник виховного процесу, але при цьому безумовний пріоритет надається естетичному вихованню [2].

Серйозні ж дослідження морально-виховних можливостей музики і пошук педагогічних засобів її використання у навчально-виховному процесі в школі тільки-но розпочинається. У статті Бодіної [1] спілкування дітей із музикою розглядається в контексті їхнього розвитку упродовж усього шкільного періоду. При цьому акцент робиться на підлітковому віці, коли на думку дослідниці, музика справляє найбільший морально-виховний вплив: адже саме тоді діти виявляють найбільший інтерес до свого внутрішнього світу. А молодший шкільний вік, з її точки зору, позначений лише накопиченням чуттєво-емоційного досвіду. Відповідно і морально-виховній ролі музики у молодших класах у неї не приділяється належної уваги. Така позиція не узгоджується із принципом випереджальності виховного процесу.

В.О.Сухомлинський наголошував на тому, що моральне невігластво у підлітковому віці є результатом втрат, допущених у виховному процесі в молодших класах. У своїй практичній роботі він виходив із того, що саме молодший шкільний вік є вирішальним періодом у процесі морального установалення особистості. «Я переконаний, - писав Сухомлинський, - що роки початкового шкільного навчання - найбільш відповідальний період становлення тієї грані людської вихованості, яка полягає у формуванні потреби в людині. Саме в цей період потрібно виховувати щедрість душі в ім'я щастя інших людей, а ця щедрість і є обернена сторона того, що можна назвати невтолимою жагою в людині» [5].

Унікальний природній експеримент поставило на собі і своїх дітях подружжя Нікітіних [6]. Якнайширше задіявши у сімейному вихованні фактор природності, Борис і Олена Нікітіни домоглися

ЗМІСТ

Передмова	3
Бех І. Д. Особливості традиційного етапу розвитку педагогічної науки	5
Воробійов А. М. Психодіаностика міжособистісних відносин учнів молодшого шкільного віку засобами практичних методик (внутрішньосімейний аспект)	7
Поніманська Т. І. Завдання гуманістичного виховання дітей дошкільного віку	15
Бричок Б. П. Проблема мети виховання в контексті сьогодення	18
Дичківська І. М. Моделі духовного розвитку дитини в зарубіжних педагогічних теоріях	21
Маліновська Н. В. С.Ф.Русова про оволодіння скарбами рідної мови на основі засобів народної педагогіки	23
Горонаха Н. М. Ознайомлення дошкільнят з валеологічними властивостями рослин ...	25
Яциур Л. А., Джиган Н. М. Формування інтересу до зображувальної діяльності у дітей різновікової групи	28
Борова В. Є. Модель корегування вад звукової культури мовлення старших дошкільників	33
Квак О. В. Гра, як засіб формування орфоепічної правильності мовлення дітей дошкільного віку	36
Яциур М. С. Професійна орієнтація учнів початкової школи в процесі трудового навчання	39
Сілков В. В. Вимоги до системи вправ при особистісно-орієнтованому формуванні поняття числа у молодших школярів	44
Крутій В. А. В.О.Сухомлинський про активізацію навчальної діяльності молодших школярів	50
Леценко Г. П. Комунікативно-орієнтоване вивчення рідної мови в початкових класах ..	54
Бучак Н. В., Макогончук М. Г. До питання адаптаційних можливостей учнів	57
Шутяк В. Г., Шутяк О. Ф. Про графічну підготовку учнів II класу	58
Літковець О. Д. Формування художньо-мовленнєвої діяльності дітей шестирічок на уроках “художньої праці”	63
Крет М. В. Музично-етичний досвід як важливий компонент формування морального світу учнів молодших класів	66
Манюк Л. В. Зміст, форми та методи формування активної громадської позиції школяра	69
Пальчевський С. С. Сугестопедичні підходи до навчання в діяльності та поглядах зарубіжних педагогів-класиків	71
Пасічник Я. А. Принципи дидактики математики та їх історичні корені	75
Крайчук О. В. Про принципи відбору змісту шкільного курсу математики	80
Кіндрат В. К., Нікітчук В. І. Василь Сухомлинський і патріотичне виховання школярів засобами фізичної культури	83
Іванова Л. І. Діалогічне навчання на уроках читання	89
Петрук О. М. Виховання творчої мовної особистості засобами української словесності ..	91
Зінченко Н. А. Формування культури відношень як інтегративна умова патріотичного виховання учнів різновікових груп	94
Філоненко М. М. Спостереження і спостережливість як активна форма пізнання навколишнього середовища	101
Трохимчук І. М., Марциновський В. П. Навчально-дослідницька робота як засіб наукового пізнання	105
Приймак О. П. Методика вивчення табличного додавання та віднімання в чотирирічній початковій школі	108
Якимчук Р. І. Проблемно-пошукові методи в навчанні шестирічних учнів	111
Свасьєв А. В. Вивчення стану здоров'я та деяких аспектів здорового способу життя серед підлітків Запорізької області	115
Колупаєва Т. Є. До проблеми вивчення “етнографії дитинства” в гуманітарному університеті	119
Пустовіт Н. А. Екологічне виховання школярів: проблеми цінностей	122

<i>Дем'янюк Т. Д., Гурінчук Л. Є.</i> Превентивне виховання дітей та молоді сільської школи в позаурочний час	125
<i>Пустовіт Г. П.</i> Екологічна освіта учнів у позашкільному закладі: теоретико-прикладний аспект	129
<i>Первушевська І. О.</i> Введення новітніх технологій в систему освіти та навчання в Україні	134
<i>Гавлітіна Т. М.</i> Національно-патріотичне виховання у позашкільному навчальному закладі	138
<i>Науменко Р. А.</i> Формування філософії здорового способу життя учнів у позашкільних закладах еколого-натуралістичного профілю	141
<i>Петренко О. Б.</i> Удосконалення професійної підготовки готовності вчителів до виховної діяльності у системі вищої освіти	146
Відомості про авторів	150

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 14

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Редактор Бричок Б. П.
Технічний редактор
КОМП'ЮТЕРНА ВЕРСТКА БОНДАРЯ А. М.

Здано до набору 20.01.2001 р. Підписано до друку 30.03.2001 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 18,56. Обл. вид. арк. 19,19. Замовлення № Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 14. — Рівне, РДГУ, 2001р. — 154 с.

ISBN 966 — 7281 — 06 — 5.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

ББК 74.20